

Утворення осередків Другої світової війни. Створення блоку Берлін — Рим — Токіо

Попередні теми підводили нас до початку Другої світової війни. Ми аналізували цілі і прагнення диктаторських режимів Гітлера та Муссоліні в Європі та Азії. Переконалися, що історія міжвоєнного періоду крутилася довкола незадоволення Версальсько-Вашингтонською системою.

Адольф Гітлер
фюрер Німеччини

Беніто Муссоліні
дуче Італії

У цьому уроці ми поговоримо про точку неповернення, після якої уникнути війни вже було неможливо. Ви дізнаєтеся про перші агресивні дії Німеччини, Італії та Японії та появу перших вогнищ війни, з яких розгорілася справжня світова пожежа.

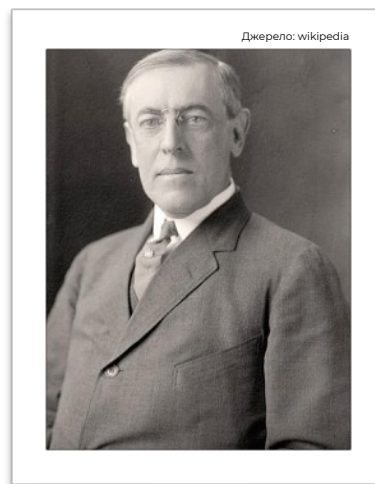
Для зручності законспекуйте собі цю лінію часу, яка допоможе покроково розібратися в подіях перед початком Другої світової війни та візуалізувати все.

	Напад Японії на Китай 1931 р.
	Вихід Німеччини з Ліги Націй 1933 р.
	Агресія Італії в Ефіопії 1935 - 1936 рр.
	Окупація Рейнської демілітаризованої зони 7 березня 1936 р.
	«Вісь Берлін - Рим» 25 жовтня 1936 р.
	Антикомінтернівський пакт 25 листопада 1936 р.
	Війна Японії проти Китаю 1937 р.
	Визнання Гітлером Маньчжоу-Го 1938 р.
	Берлінський пакт («Вісь Берлін - Рим - Токіо») 27 вересня 1940 р.

Перша світова війна створила для європейських країн прецедент, повторення якого всіма силами варто було не допустити в майбутньому. Необхідна була система, яка водночас покарає країни-агресорки за злочинні дії та зможе вберегти світову спільноту від повторення жахів війни.

Виникла неідеальна, та все ж міжнародно схвалена Версальсько-Вашингтонська система. За допомогою низки міжнародних договорів вона так чи інакше владнала територіальні питання у Європі та світі.

Пильнувати дотримання нових правил гри мала нова міжнародна організація — Ліга Націй. Ініціатор її створення, американський президент Вудро Вільсон, прагнув, щоби Ліга Націй стала міцною опорою миру та спокою на планеті.

Вудро Вільсон
президент США

Однак система дала збій уже наприкінці 20-х років XX століття під час світової економічної кризи. Вона спонукала країни зменшувати витрати на озброєння, аби економити кошти, що спричиняло суперечності між європейськими лідерами.

Суспільства провідних держав пішли різними шляхами подолання кризових явищ. Одні, як це зробили американці, шукали вихід із соціально-економічного провалля в межах демократичних систем. Інші ж довірилися диктаторам, сподіваючись на швидке вирішення проблем «владою сильної руки».

Саме в цей час до влади в Німеччині і прийшов Гітлер. Для виходу з економічної кризи він обрав стратегію підготовки до масштабної війни.

Шляхом мілітаризації пішла і Японія. Це, звісно, давало можливість налагодити справи в економіці, підвищити рівень життя власного народу. Але якою ціною? Ціною розпалювання війни, яка потім коштувала мільйонів людських життів. Недаремно саме в часи економічної кризи й займаються в різних куточках планети вогнища майбутньої світової війни.

Першу тріщину в системі міжнародних договорів та ролі Ліги Націй у збереженні миру на планеті зробила Японія. Вона 1931 року напала на Китай і створила маріонеткову державу Маньчжоу-Го.

Ліга Націй її не визнала, та все ж і ніяк вплинути на агресора не змогла. Цей конфлікт став першим інцидентом-передвісником майбутньої катастрофи. А Ліга Націй не витримала першого ж серйозного випробування.

Європейські держави, зайняті своїми економічними проблемами, намагалися не звертати уваги на події Далекого, такого начебто далекого, Сходу.

Наступного року після нападу Японії у Женеві була зібрана міжнародна конференція, на якій воліли не згадувати про Китай. На цій карикатурі нотаріус Ліги Націй питає: «Де війна? Яка війна? У мене ніякої війни не зареєстровано!». Вона яскраво характеризує ставлення міжнародної спільноти до подій на Сході.

Карикатура «Женевський нотаріус»

Версальсько-Вашингтонську систему не сприймали країни, які постраждали від її рішень, зокрема - Німеччина та Японія. Вони вважали нові територіальні зміни несправедливими. В обох країнах визріли ідеї помсти та встановлення історичної справедливості.

Особливо уміло цим маніпулював Адольф Гітлер, який одразу після приходу до влади у Німеччині поставив першочергову ціль — відновлення німецького суверенітету та повернення собі втрачених земель.

У 1933 році Німеччина оголошує про вихід з Ліги Націй, що мало б насторожити європейських лідерів. Та на них напала виключно вибіркова сліпота. Далі Гітлер насолоджується успіхом плебісциту за входження до Німеччини Саару. Європа своєю байдужістю дозволила німецькому лідеру показувати на весь світ свою могутність.

Поки Гітлер стежив за плебісцитом, інший диктатор — Беніто Муссоліні — активно готував Італію до окупації Ефіопії, яку здійснив у 1935–1936 роках. Це був другий вогник війни.

Наступний осередок війни виник уже безпосередньо під носом у європейців. Окрилений успіхом Саару та Італії в Ефіопії, Гітлер у 1936 році окупував Рейнську демілітаризовану зону, отримавши у відповідь від Ліги Націй мовчазну згоду. Того ж року разом із Муссоліні він створив «Берлін — Рим» — військово-економічний союз двох тоталітарних держав.

25 листопада 1936 року до цього дуету доєдналася Японія, і разом вони підписують Антикомінтернівський пакт.

Уже наступного року Японія розпочала повномасштабну війну проти Китаю, а ще за рік Гітлер визнав Маньчжоу-Го...

Таким чином, Антикомінтернівський пакт став початком формування осі «Берлін — Рим — Токіо», яка остаточно закріпилася Берлінським пактом 1940 року. Цією угодою визначалася воєнно-економічна співпраця тріо тоталітарних держав.

Так утворилися перші осередки війни в Азії, Європі та Африці, які, мов виразка, руйнували уклад світу. Проте міжнародна спільнота воліла цього не помічати. А блок «Берлін — Рим — Токіо» ставав впевненішим і зухвалішим, що крок за кроком наближало світ до війни — великої пожежі, яка гарантувала нікого не шкодувати.

Завдання

1. Охарактеризуйте роль і значення Ліги Націй у міжнародних відносинах 30-х років ХХ століття. Чи виправдала вона надії людства на збереження миру на планеті?
2. Аргументуйте, що зближувало Німеччину, Італію та Японію у міжнародній співпраці?
3. Проаналізуйте відмінності в подіях і процесах, що передували Першій та Другій світовим війнам.

Рекомендовані джерела:

- Формування «Осі Берлін — Рим — Токіо». YouTube.
URL: <https://youtu.be/OCAcdocVEZA> (04.03.2021)
- MON UKRAINE. 2020. 10 клас. Всесвітня історія. Утворення осередків 2-ї світової війни. Блок Берлін – Рим – Токіо. YouTube.
URL: <https://youtu.be/jxOoblHc5E4> (4.03.2021).

- «Апокаліпсис — Гітлер». «Загроза». 2009 — 2011. Документальний фільм. Режисери Ізабель Кларк, Даниель Костелл.

- «Апокаліпсис — Гітлер». «Фюрер». 2009 — 2011. Документальний фільм. Режисери Ізабель Кларк, Даниель Костелл.

- Напередодні Другої світової війни. Mozaweb.

URL: https://www.mozaweb.com/uk/Extra-Video-Naperedodni_Drugoyi_svitovoyi_vijni-209744
(4.03.2021).